

zvrátil Saladin, který je napadl v roce 1146. Následovaly ještě dvě velké křížové výpravy v letech 1187 a 1198, Jeruzalém však zůstal v muslimských rukou, byl dobyt Mameluky a od roku 1517 se datuje doba, kdy patřil pod Osmanskou říši.

Po skončení první světové války poražená Osmanská říše přestala existovat a Palestina s Jeruzalémem přešla pod britský mandát, v němž setrvaly až do roku 1948, kdy vznikl Stát Izrael.

V den jeho vyhlášení, 14. května 1948, začala i válka za nezávislost, neboť nový židovský stát byl okamžitě napaden arabskými sousedy. Krvavé boje rozdělily Jeruzalém na dvě části, Staré Město se ocitlo v jordánských rukou až do Šestidenní války v roce 1967.

Během této války izraelská armáda pod vedením generála Moše Dajana neočekávaně sjednotila Jeruzalém a Židé se po téměř dvou tisících letech vrátili k Chrámové hoře.



Via Dolorosa – poslední Ježíšova cesta

hého Chrámu a pro Židy posvátným místem. Přicházejí se sem modlit v jakoukoli denní či noční dobu a s oblibou vsouvají mezi staré zdívo „kvítl“, papírek s prosbou k Bohu, obvykle o požehnání či uzdravení.

Davidova citadela blízko Jaffské brány je muzeum se stálou expozicí o židovské historii Starého Města a občas hostí výstavy. Téměř naproti, v arménské čtvrti, se

Prozatím ale jejich řady v Jeruzalémě prořídly, což jistě zvyšuje možnost si tu či onu zastávku Křížové cesty v klidu prohlédnout.

Již zmíněný kostel Božího hrobu, postavený na příkaz královny Heleny, je těžko přehledným místem. Vyplatí se najmout si zde průvodce, pokud již nějakého nemáte.

Přístup na Chrámovou horu a do měšity Al Aksa není v poslední době možný, unikátní výhled na tohle místo skýtá proměnlivá hotelu Seven Arches na Olivové hoře.

Getsemanská zahrada a pravoslavný kostel Panny Marie s rovněž proslulou zlatou střechou jsou dalšími pádnými důvody, proč navštívit Olivovou horu.

Západní Jeruzalém poněkud odporuje talmudskému přísloví, podle něhož bylo světu naděleno deset dílů krásy, z čehož Jeruzalém dostal devět.



Přísná bezpečnostní opatření byla dřív i teď.

Snímky: Jan Dražan

Místní kuchyně

Ač za uplynulý rok zmizelo z ulic Jeruzaléma nemálo restaurací a barů, je stále z čeho vybírat. Vaří tu znamenitě. Místní kuchyně je založena na hovězím, popřípadě skopovém, zelenině a rýži. Není problém najít i světovou nebo asijskou kuchyni či fast-foody. Pro návštěvníky vyhledávající genius loci se skýtá šance posedět si v nejstarším jeruzalémském baru **Fink's**.

Místní podniky lze rozdělit do dvou kategorií: košer a ty druhé. **Košer restaurace** mají po dobu Šabatu a ostatních židovských svátků zavřeno a objednáte-li si steak, nečekejte espresso s mlékem po jídle. Tradiční židovská kuchyně přísně odděluje maso od mléka, rozmanitost a nápaditost však omezení zcela vyvažuje. Nejtypičtějším místním pokrmem, pro Araby i Židy, je **falafel**. Je k mání i u stánků a servíruje se do pita placky (arabského chleba). Jedná se o pražené kulčky připravené ze směsi cizrny a koření, obohacené různými saláty a omáčkami. Většina z nich je pikantní až pálivá (užitečné slovo v hebrejštině: „charif“), ale většinou se vás prodáváč předem zeptá, jaký je váš vztah k chili papričkám. Dvě chutné a českému labužníkovi zatím málo známé omáčky jsou **chumus** a **tchina**.

Chumus je spíš hustá pomazánka z cizrny a tchina je omáčka z drcených sezamových semínek. Jedná se o základní pilíře blízkovýchodní kuchyně. Mlsné jazyky by neměly opomenout dvě arabské speciality: baklavu a knafe. **Baklava** je sladký zákusek z těsta a pistáciových oříšků a hodi se k turecké kávě. Do kávy se s oblibou přidává aromatický kardamon („hel“). **Knafa** je teplý sladký pokrm z tvarohu, drcených oříšků a dalších přísad. V zimě se můžete zahřát teplým pudinkovým nápojem **sahlab**. Podává se v kelímku, ochucen kokosem, sekanými ořechy a skořicí.



Mapa: archiv

Procházka po městě

Staré Město je rozděleno na muslimskou, křesťanskou, arménskou a židovskou část. Na základní seznámení stačí jeden den. Židovských pamětihodností je relativně poskrovnu. Zeď nářků (též Západní zeď) je zbytkem vnější hradby Dru-

nachází komplex arménské kláštera, kostela a muzea arménské holocaustu.

Nejoblíbenější turistická trasa po Starém Městě je spolehlivě označená Via Dolorosa: ještě před pár lety těžko průchozí kvůli zástupům poutníků, kteří občas na zádech vlekli kříže reálné velikosti.